

## **ВІДГУК**

**офіційного опонента кандидата наук з фізичного виховання і спорту  
Буховець Божени Олегівни на дисертаційну роботу Савлюка Олега  
Григоровича «Інтеграція засобів «штучного керуючого середовища» у  
процес фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку із  
депривацією слуху», поданої до захисту на здобуття ступеня вищої  
освіти доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт**

**Актуальність.** Серед найбільш значущих проблем сучасного суспільства вирізняються адаптаційні процеси до нього дітей із сенсорною депривацією різного ступеню прояву. Слухова депривація для дітей позначена ризиками недостатності рухової сфери, низького рівня орієнтації у просторі, неналежної активності у пізнанні навколишнього світу, що зумовлює відставання в темпах вікового розвитку. Внаслідок депривація слуху в дітей молодшого шкільного віку виникає погіршення їхнього фізичного стану, що є причиною низького рівня розвитку фізичних характеристик. Узагальнений аналіз ряду наукових досліджень розкриває обґрунтовану потребу необхідності зосередження фокусу уваги фахівців на дітях із депривацією слуху в означений період їхнього онтогенезу. Науковці вважають одним із найсуттєвіших спеціальних завдань адаптивного фізичного виховання (АФВ) школярів із депривацією слуху є розвиток статичної, динамічної рівноваги тіла, а також орієнтування в просторі. Освітня програма початкової освіти обґрунтовує рекомендовані підходи до планування й організації закладом початкової освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових освітніх результатів, що визначені Державним стандартом початкової освіти. На вищеописаному тлі запорукою підвищення ефективності процесу АФВ дітей з депривацією слуху обрано сучасні

організаційно-методичних підходи до реалізації процесу фізичної культури з подальшою інтеграцією в їхній зміст сучасних технологій.

**Зв'язок роботи з науковими планами та темами.** Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану НДР Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки на 2018–2023 рр. за темою «Сучасні технології формування та збереження здоров'я різних груп населення засобами оздоровчої рухової активності» (номер державної реєстрації 0118U004196) та Волинського національного університету імені Лесі Українки на 2023–2028 рр. за темою «Теоретико-методичні засади формування та збереження здоров'я різних груп населення засобами оздоровчої рухової активності та спорту» (номер державної реєстрації 0123U102924). Внесок автора як співвиконавця полягав у науковому обґрунтуванні та розробленні технології проєктування, реалізації методичних прийомів і засобів «штучного керуючого середовища», спрямованих на розвиток статичної та динамічної рівноваги тіла, у процесі АФВ дітей молодшого шкільного віку із депривацією слуху.

У проєкції теми дисертаційної праці автором виконані дослідження, що уможливлують виокремлення аспектів подальшого осмислення проблеми проєктування корекційно-профілактичних заходів для дітей 6–10 років із порушенням слуху, зокрема констатацію про перспективність наукових пошуків у царині розроблення й упровадження в корекційно-профілактичні заходи для дітей молодшого шкільного віку з депривацією слуху сучасних інформаційних технологій.

Задля вирішення поставлених у роботі завдань дисертантом були використані загальноприйняті наукові методи, які містили теоретичний та емпіричний рівні.

**Ступінь обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації.** Результати дисертаційного дослідження носять об'єктивний характер, опираються на достатню

кількість дослідницького матеріалу. Отримані показники обчислені з використанням методів математичної статистики. Висновки впливають зі змісту дисертаційного дослідження.

За темою дисертаційної роботи опубліковано: 6 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, з яких 1 стаття в періодичному науковому виданні, проіндексованому в базі даних Scopus; 2 публікації апробаційного характеру.

**Наукова новизна одержаних дисертантом результатів** відповідає заявленому рівню роботи, викладена доступно і обґрунтовано:

- технологію проєктування і реалізації методичних прийомів, засобів «штучного керуючого середовища», спрямованих на розвиток статичної, динамічної рівноваги тіла й орієнтування в просторі, у процесі адаптивного фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку з депривацією слуху, що має такі складники, як: мета, завдання, методичні принципи фізичного виховання та спеціальні педагогічні принципи адаптивного фізичного виховання (у дослідженні завдання спроектовано на 3 періоди й етапи реалізації авторської технології із застосуванням у профілактично-оздоровчих заходах фітнес-інвентаря (килимків для масажу ніг, координаційних кілець, балансувальних масажних їжаків, балансувальних дощок, фітболів і гімнастичних палиць), обрано засадничими для проєктування авторської технології принципи організації «штучного керуючого середовища», а також виокремлено пошуково-діагностичну, концептуальну, проєктувальну, контрольну, перетворювальну стадії);

- дані щодо амплітудно-частотних показників, траєкторії, швидкості переміщення та площі коливань загального центру тяжіння тіла дітей 6–10 років із порушенням слуху під час виконанні проби Ромберга із розплющеними очима;

– дані щодо рівня розвитку статичної рівноваги тіла дітей молодшого шкільного віку з порушенням слуху із заплученими та розплученими очима;

– наукові уявлення про особливості соматометричних показників дітей 6–10 років із порушенням слуху.

**Практична значущість роботи** полягає в упровадженні авторської технології у процес АФВ початкової школи спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом, що передбачає використання фізичних вправ різної спрямованості, які покращують статичну та динамічну рівновагу тіла, орієнтування у просторі дітей молодшого шкільного віку із депривацією слуху.

Основні положення та результати дослідження впроваджено навчальний процес Волинського національного університету імені Лесі Українки, Національного університету водного господарства та природокористування, Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука, у процес фізичного виховання комунального закладу «Острозька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I–III ступенів» Рівненської обласної ради, що підтверджується відповідними актами впровадження.

Основні результати проведеного дослідження представлені на міжнародних наукових та науково-практичних конференціях.

### **Оцінка структури, змісту та оформлення дисертації.**

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, сформульовано мету і завдання дослідження, вказано етапи його організації та залучені методи; визначено об'єкт, предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість роботи, обґрунтовано особистий внесок здобувача в опубліковані у співавторстві наукові праці; описано сферу апробації та впровадження в практику результатів дослідження, зазначено кількість публікацій за темою дисертації, окреслено структуру та обсяг роботи.

**У першому розділі «ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНИХ ПРИЙОМІВ І ЗАСОБІВ «ШТУЧНОГО КЕРУЮЧОГО СЕРЕДОВИЩА» У ПРОЦЕСІ АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ДЕПРИВАЦІЄЮ СЕНСОРНИХ СИСТЕМ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ»** представлений аналіз дослідження особливостей використання методичних прийомів і засобів «штучного керуючого середовища» у процесі АФВ дітей молодшого шкільного віку з депривацією сенсорних систем. Результати аналізу науково-методичної літератури з представленої теми дослідження дотичних до виявленого в дисертації проблемного поля, створюють підстави для констатації про те, що, на тлі сучасної дослідницької діяльності науковців у межах проєктування та реалізації методичних прийомів і засобів «штучного керуючого середовища» у процесі АФВ дітей молодшого шкільного віку із депривацією слуху, існує дефіцит розробки та впровадження сучасних технологій, що направлені на удосконалення статичної та динамічної рівноваги тіла та орієнтування у просторі.

Наявність прогалини в тематиці вищевказаних наукових студій надає актуальності розв'язанню представленої проблеми, що полягає у поглибленні суперечностей між потребою суспільства в оздоровленні дітей з інвалідністю, та відсутністю сучасних науково-теоретичних основ АФВ дітей із депривацією слуху.

**У другому розділі «МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ»** описана і обґрунтована система взаємодоповнюючих методів дослідження адекватно об'єкту, предмету, меті і завданням дослідження.

**У третьому розділі «ОСОБЛИВОСТІ МОТОРИКИ ДІТЕЙ 6–10-ТИ РОКІВ ІЗ ВАДАМИ СЛУХУ»** надано результати констатувального етапу експерименту, дослідницьким фокусам якого стало проведення порівняльного аналізу соматометричних показників дітей 6–10-ти років із вадами слуху для визначення характерних особливостей соматометричних

показників та статодинамічної рівноваги тіла. Аналіз отриманих даних констатувального експерименту виявило особливості формування моторики дітей 6–10-ти років із депривацією слуху, що слугувало базисом для обґрунтування та розробки технології проєктування і реалізації методичних прийомів, засобів «штучного керуючого середовища» у процесі АФВ дітей молодшого шкільного віку із депривацією слуху, спрямованих на розвиток статичної та динамічної рівноваги тіла.

**У четвертому розділі «РОЗРОБЛЕННЯ Й ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЄКТУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНИХ ПРИЙОМІВ І ЗАСОБІВ «ШТУЧНОГО КЕРУЮЧОГО СЕРЕДОВИЩА» У ПРОЦЕСІ АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ВАДАМИ СЛУХУ»** надано результати формувального етапу експерименту. У представленому науковому дослідженні підтверджено доцільність й актуальність використання технології проєктування та реалізації методичних прийомів і засобів «штучного керуючого середовища» у процесі АФВ дітей молодшого шкільного віку із депривацією слуху, що істотно впливає на розвиток статичної та динамічної рівноваги тіла. Результати виконаного науково-педагогічного дослідження підтвердили та доповнили накопичені в сучасній знаннєвій парадигмі наукові розробки, а також сприяли здобуттю абсолютно нових даних у проєкції наукового завдання, що підлягало вивченню.

**У п'ятому розділі «АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ»** дисертаційної роботи автор узагальнює результати дослідження, аналізує повноту вирішення його завдань. Порівнюючи результати власних досліджень з результатами аналогічних досліджень інших авторів, дисертант науково обґрунтовує індивідуальне бачення питань, які стосуються досліджуваної проблеми. Співставлення отриманих результатів з існуючими у науковій літературі дозволяє визначити дані, які підтверджують

та доповнюють сучасні знання з досліджуваного напрямку, визначити факти, які встановлено уперше, що дає можливість обґрунтувати наукову новизну дисертаційного дослідження.

**Висновки** є логічними та структурованими, відповідають завданням дослідження.

**Основні положення дисертаційної роботи** викладено в доповідях на круглому столі з міжнародною участю «Підвищення фізичної працездатності різних груп населення в процесі занять фізичною культурою і спортом» (в умовах воєнного стану) (м. Ірпінь, 2022); V Всеукраїнська науково-практична конференція «Шляхи розвитку рухової активності молоді України» (м. Дрогобич, 2023); X Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи» (у циклі Анохінських читань) (Київ, 2023); XI Міжнародна науково-практична онлайн конференція «Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості» (Лукц, 2024).

**Структура та обсяг дисертації.** Дисертація складається із вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (153 найменування), додатків. Загальний обсяг роботи становить 223 сторінки. Дисертація містить 13 таблиць та 37 рисунків.

**Відомості про дотримання академічної доброчесності.** У тексті дисертації та наукових публікаціях **О. Г. Савлюка** є відсутніми порушення академічної доброчесності.

**Зауваження та дискусійні питання щодо змісту дисертації.** Позитивно оцінюючи результати проведеного дослідження в цілому, хотілось відзначити певні дискусійні питання, які виникли під час ознайомлення із роботою, а саме:

1. При викладені актуальності наукового дослідження автору необхідно було систематизувати матеріал, чіткіше розставити пріоритети при виборі напрямку дослідження.

2. У першому розділі дисертаційної роботи представлено та систематизовано великий спектр наукової інформації з досліджуваної проблеми. На нашу думку, даний розділ роботи виглядав би більш аргументовано якби дисертант підрозділ 1.4. «Використання методичних прийомів і засобів «штучного керуючого середовища» у процесі адаптивного фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку із депривацією сенсорних систем у дискурсі наукових знань» автор розглянув не крізь призму констатації фактів, а існуючого проблемного поля.

3. Здобувач вказує, що методологічними підставами для проєктування та реалізації авторської технології методичних прийомів і засобів «штучного керуючого середовища» у процесі адаптивного фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху виступають закономірності з відповідними їм принципами, які автор надмірно описує та деталізує.

4. Додаткового роз'яснення вимагає Комплекс 4 «Колове тренування 1» (II етап)

5. Висновки дисертаційної роботи перевантажені цифровими даними.

Наведені зауваження не мають принципового значення та не знижують рівень наукових, методичних і практичних здобутків здобувача.

**Висновок.** Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація Савлюка О. Г. «Інтеграція засобів «штучного керуючого середовища» у процес фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку із депривацією слуху» подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне і прикладне значення, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації». Дисертація також відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно

з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019), вимогам освітньо-наукової програми, яку завершив здобувач і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Савлюк О.Г. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

**Офіційний опонент**

кандидат наук з фізичного виховання  
і спорту, викладач кафедри  
гімнастики та фізкультурно-спортивних  
технологій ДЗ «Південноукраїнський  
національний педагогічний  
університет ім. К. Д. Ушинського»

Божена БУХОВЕЦЬ